

To rekši, se poslovi Mežan od družbe in odide domov s snopičem Novic' pod pazduho.

Ostali se tudi kmalu razidejo, nekateri blagrujoč Mežana radi njegove znanosti, drugi pomilujoč Koreniko in njegovo družino, tretji priporočujoč železnico tisoč vragom in hudujoč se na svet, ki se je gotovo postavil na glavo, da počenja take neumnosti.

Pozno zvečer se je vrnil Korenika od županstva. Na ognjišču so sedeli gospodinja, Polde, Anka in svak Semec in se živahno pogovarjali o Tončku, ki sedaj gotovo še ne vé ničesar o teh zmešnjavah, kako prijetno bo, ko pride v kratkem za božične praznike domov itd.; kar vstopi v vežo gospodar. Še se mu je brala na licu skrb, vendar ona žalost in obupnost, s katero je odšel od doma, izginila je s potez njegovega zgubančenega čela, in mirno, udano je voščil družini po svoji navadi „dober večer“.

„Bog ga daj, da bi bil kaj boljši in veselejši nego popoldan. No, kaj bo s hišo?“

„Pasti bo morala, žal, da ne bo ostal kamen na kamenu.“

Nato je bolesten vzdih in kratek molk.

„No, tako hudo vendar-le ne bo, kakor sem mislil sprva. Spomladi, ko začnejo delati to cesto, bomo morali iz hiše. Stanovanje dobimo plačano od komisije in ostanemo tam toliko časa, dokler si ne postavimo nove hiše, za katero nam tudi odštejejo potrebne stroške. Tako mi je pravil župan in pristavil, da je bolje udati se, nego z gospôdo priti navzkriž.“

Nekako malomarno prikimajo ostali in se pogovarjajo in ugibljejo o tej stvari pozno v noč — — — (Dalje prihodnjíč.)

Zaznamovani dnevi.

(Spisal *J. Štrukelj*.)

II. Sejem.

Gožek, Francka, Tonček, Jákec, Metka, Ančka in Mihec — vsi, vseh sedem je bilo Zadetovčevih. Vsi so bili zdravi, čvrsti in srečni, saj so bili stariši dokaj premožni, in kruha z miznice ni zmanjkalo nikoli, denarja je pa tudi bilo za vse potrebe dovolj. Kaj bi se kdo za tisto zmenil ako je Mihec, ki je bil šele šest tednov pri hiši, včasih malo pojokal? Tako navado ima pač vsakdo prvi čas svojega življenja. Seveda, Jožku, ki je čakal samo še nedelje, da bi stopil v svoje štirinajsto leto, zdelo se je otročje. Njegovi mlajši bratje in sestre pa niso tako malo cenili joka, ampak veliko so mu zaupali, zlasti kadar kake stvari drugače niso mogli izprositi.

Tako sta tudi pred sejmom sv. Pavla Francka in Tonček poskusila z glasnim jokom doseči, da bi šla z očetom na sejem v Dolino.

„Kaj bom z vsemi tremi? Kateri se mi bo v gnječi še izgubil, samo Jožek pojde, vidva bosta doma!“ dejali so Zadetovčev oče odločno.

Francka in Tonček sta še huje zajokala.

„Kadar bosta večja, pa pojdeta. Le tiho sedaj! Jaz že vem, kaj je prav. Dve uri je hoda v Dolino, dve uri zopet nazaj, pa tako blato — ne pomaga nič!“ bil je očetov odgovor na ponavljani jok.

„Saj res, Francka in Tonček“, pogovarjali so ju še mati, „nič ne marajta; videla bosta, da se bode Jožek tudi kesal, no, pa jeden mora poganjati. Oče vama bodo že kaj lepega prinesli, kaj ne?“

„Prazen se ne bom vrnil, saj se nikoli.“

Toda ne očetova obljuba, ne materino pogovarjanje ni moglo utolažiti jokavcev. Nista sicer več glasno razodevala svoje žalosti, a na tihem sta vendar-le ihtela.

Jožek pa je bil ves srečen. Dobro se je oblekel in se že veselil, kaj bo videl lepega in okusil dobrega v Dolini. Ob sedmih zjutraj sta pognala z očetom par rejenih voličkov od doma. Tonček in Francka pa sta gledala skozi okno in vnovič zagnala obupen jok.

„E, kaj bosta jokala?“ zasmilila sta se dobri materi. „Vesta, kaj? K stricu pojdeta, pa vama bodo kaj povedali; še vedela ne bosta, kdaj vama bo dan minil.“

„Pri stricu sva lahko vsak dan“, kisal se je Tonček še vedno. Francka pa se je umirila, in polagoma tudi Tonček.

„Mama, dajte mi rjave hlače“, jel je priganjati, zakaj sedaj se mu je pa tako mudilo k stricu, kakor poprej na sejem.

„Ni take sile, stric so komaj vstali“, morali so ga mati zopet miriti.

„O so, so“, hotel je Tonček boljše vedeti.

„Najpoprej se čedno umij, kaj ne veš, da stric umazancev nimajo radi? Francka, ti se pa lepo počesaj, potlej šele pojdeta.“

Dobre volje sta začela spolnovati materin ukaz. Pa še ni bilo mirú. Sedaj so se pa jeli oglašati drug za drugim manjši: „Jaz pojdem tudi k stricu, jaz tudi k icu.“ No, te so mati priklenili na dom s kašo.

Zadetovčev stric so bili poprejšnje čase učitelj; toda prišla je starost, oči so jim opešale, tudi posluh jim je precej odrekel, človek s takimi lastnostmi pa v šoli težko kaj opravi, saj tam je treba vse natančno videti in slišati. Zato so stric popustili svojo službo ter na stare dni počivali v domačem kraju. Konec vasi so imeli svoje stanovanje, in semkaj sta hitela Zadetovčeva Francka in Tonček, vsa omita in počesana in praznično oblečena.

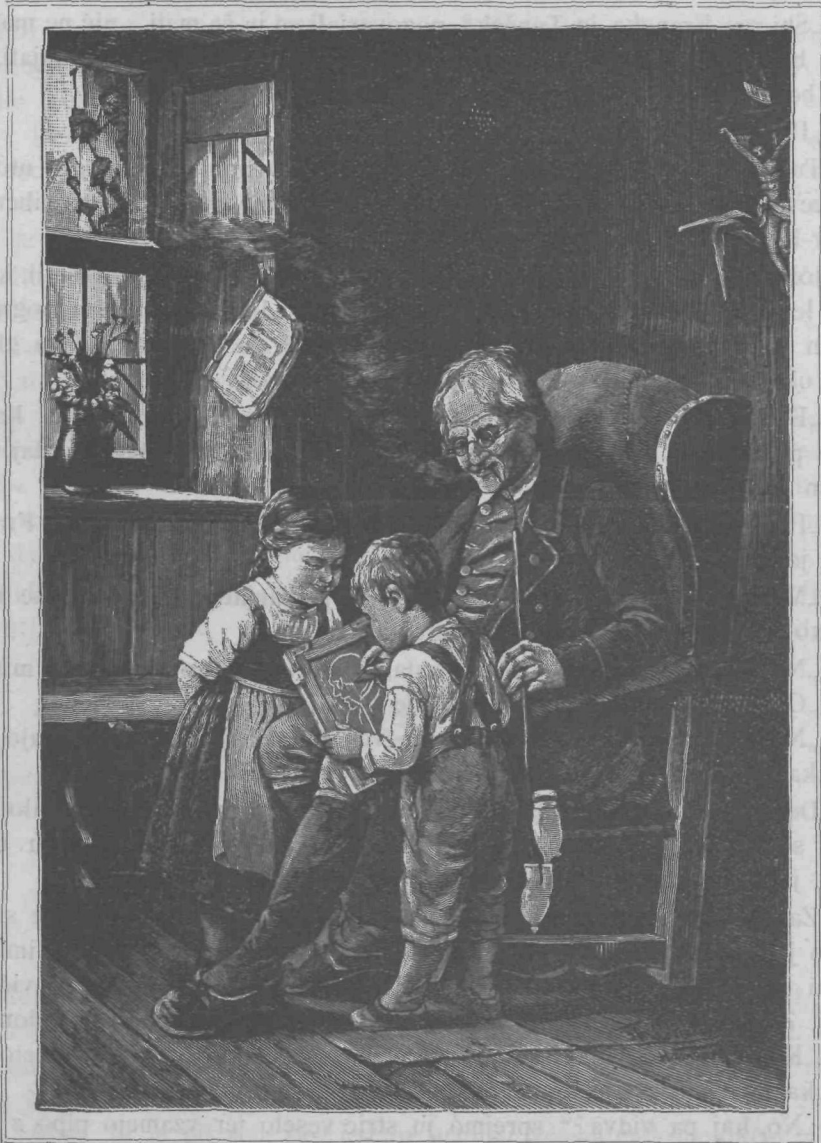
„No, kaj pa vidva?“ sprejmó ju stric veselo ter vzamejo pipo z dolgo cevko iz ust. „Kaj bosta povedala?“

„V vas sva prišla“, odgovori malo boječe Francka.

„Na sejem nisva smela“, dopoveduje Tonček.

„Že prav, že prav, da sta prišla — ej, za sejem sta še premajhna.“ Kmalu jim je pogovor živo tekkel. Vsak na jedno stran stričevega naslonjača sta stopila in poslušala in popraševala vsakovrstne stvari.

Toda stric so vedeli, da je pogovor sicer lepa reč, toda otrokom je lešnik ali oreh še bolj všeč. Zato so jima dali nekaj tega drobiža. Kar na tla sta sedla in jela tolči. Doma bi ne bilo kazalo kaj takega storiti, škoda bi bilo obleke, toda pri stricu so bila tla čedna, nič manj lepa, kakor pri Zadetovcu klopi. No, lešnike in orehe sta kmalu pospravila, kaj pa sedaj?

Stric so bili poprej učitelj, in še sedaj jih je veselila šola. Znano jim je bilo, da Tonček v šoli [zlasti v risanju dobro napreduje, zato vzamejo s police svojo krasno okovano tablico in začela sta s Tončkom risati. Pa prav nekaj posebnega! Strica samega! To se je Francka čudila in verno gledala svojega bratca! Počasi — seveda semtertam je bilo treba kaj zbrisati —

nastajala je na tablici stričeva podoba: glava, celo pipa v ustih, očala tudi, skratka: pravi stric. To je bilo veselja! Kar nista odnehala, dokler jima niso stric dovolili, da smeta nesti sliko domov pokazat.

„Pa da mi tablice ne ubijeta!“ naročali so stric.

„O ne, o ne, stric!“ obetala sta že zunaj.

Doma je bila kajpak slika vsem všeč, samo dolgo je niso gledali. Metka je potegnila z mokro roko po tablici, ná, pa je izginil stricev nos in kos ust.

„O ti!“ pokregal jo je Tonček in pozneje delal nov nos, pa se mu ni hotel posrečiti. Na sejem pa ni mislil nič več ne on ne Francka.

Dan se je nagibal h koncu, saj po zimi je brž noč. Zadetovčevka je že nekajkrat pogledala skozi okno, pa mož in sin se le še nista vrnila. Tedaj pa nastane po vasi vrišč in vpitje in tekanje!

„Za pet ran božjih, ali res?“ sklepara je jedna ženska roke nad glavo.

„O Bog se usmili!“ zgražala se je druga.

„Pa pri belem dnevu!“

„In toliko ljudij v bližini!“

„Bog nas varuj!“

„Uboga ona s toliko otroci.“

„Živel je menda še nekaj časa?“

„Ali so katerega vjeli?“

„To pa rečem, če ti ne bodo viseli, ni nobene pravice več na svetu!“

Vse je bilo po koncu. In ni čuda, če je bilo!

Zadetovec je voličke v Dolini dobro prodal in se vračal v družbi sejmarjev iz svojega kraja domov, Jožek seveda z njim. Pot je dolga do doma, zato so se za potrebo pokrepčali, pa zoper zmernost se ni pregrešil nobeden. Glasno se pogovarjaje pridejo do ovinka, kjer je na obeh straneh ceste gosta hosta. Tu pa stopijo prednje, kakor bi bili prirastli iz zemlje, trije cigani, vsi dobro oboroženi. Na kratko se sporekó, sejmarji zbežé, na Zadetovca pa, ki ni bil tak plašljivec, planejo lopovi in ga pobijejo na tla. Krik privabi seveda še druge sejmarje, ki jih je bila polna cesta, pa cigani šinejo brž v goščo.

Vse to se je zgodilo v trenutku. Jožek še daleč zbežal ni, ampak le nekaj korakov strani je moral gledati, kako mu moré očeta. Kakor šiba na vodi se je tresel, še jokati ni mogel.

Kaj je pomagalo, ko so brž nato pridrli ljudje in se jeli truditi, da bi Zadetovca rešili? Ran mu ni bilo moči odvzeti. In strašne rane je imel ubogi mož! Na temenu zijala mu je jedna, jedna pa na vratu. Oj, kako mu je iz te vrela kri! Žila je bila prerezana.

„Umr! bo, umr! bo, brž po gospoda!“ svetuje jeden.

„Vsaj v kako hišo ga prenesimo, da ne bo tu na cesti ležal“, vpije oni.

„Ti pojdi, ti Miha, ki nimaš živine“, sili zopet ta.

Zmešnjava je bila velika. Jožek je imel vendar toliko pameti, da je očetu denar vzel in ga sam spravil. Kmalu so prišli še orožniki in dobili nekoga, da je šel hitro z vozom po duhovnika, na drug voz pa so naložili Zadetovca, ki je težko hropel, sicer pa ležal kakor mrtev, in ga peljali v najbližnjo hišo.

To se je zgodilo dobro uro od Zadetovčevega doma. Pa lahko rečem, da so bili Jožek in nekateri drugi z njim, ki niso gonili živine, v pol ure le-tam. In s strašno novico so razburili vso vas.

Kaj pa se je godilo v Zadetovčevi hiši, ne popiše nobeno pero. Gospodinja in sedem otročičev je plakalo, da bi se kamen omečil! Mati in večji otroci so vedeli, kaj jih je zadelo, a mlajši so jokali z drugimi vred.

„Oh, da bi ga vsaj še jedenkrat videla, da bi ga vsaj otročiči še živega videli!“ zdihovala je Zadetovčevka. „Lepo vas prosim, prepeljite ga domov“, prosila je sosede, ki so se bili nabrali v hiši.

Na noč ni šel nobeden rad od doma, ta dan pa še posebno ne, ker so vedeli, da se po gozdu skrivajo oni predrzni lopovi. Toda nazadnje se le opogumijo, več se jih zbere, vzamejo s seboj puške in gredó.

Pa ga niso pripeljali. Zadetovec je umrl še tisti večer. Komaj da je bil dobro dejan v sveto olje, pa je izdihnil. Orožniki so odredili, da ga ne smejo nikamor premakniti do sodniškega ogleda. Zato so se vrnilo Zadetovčevi sosedje prazni, žalostni.

Sami žalostni so pa vendar -le tolažili vdovo. „Le v Boga zaupaj, saj ne zapusti nikogar, tudi tebe ne bode. Mož pa je umrl kakor kristijan. Ni mogel sicer govoriti, pa dobro vemo, da se je zavedal do zadnjega. Ko so mu dolinski kapelan podali križ, naj ga poljubi in izgovori ime Jezus, storil je oboje.“

Res je bila to uteha, toda očeta-gospodarja ne bo več, nikdar več. Tisto noč in pozneje pri pogrebu so potočili Zadetovčevi skoro vse solze, pa sam Bog vé, kdaj bodo zopet veseli. Gotovo pa je, da tega dneva ne bodo nikoli pozabili. Ta sejem v dolini bodo pomnili do groba.

Pri pogrebu sirote.

Zvonček iz line
Tožno pozvanja,
; Nekomu smrtno
Pesem oznanja!

V vasici tihi
V hišici beli
Deklico mlado
V krsto so deli.

Zvonček prepeva . . .
Tožno glasi se,
Sprevod pomiče —
Tam od vasi se.

Nihče ne joče,
Nihče ne tóži,
Žal ni nikomur
Po mladi roži . . .

Saj je na veke
Nebo združilo
Dekle siroto
Z materjo milo.

Posavska.

Prvi snežec.

Ko si željno v hrib upiral,
Kdaj se prikaže prvi sneg,
; Kako, kako težko si čakal,
Da ti obeli solnčni breg.

Trgaje zadnji cvet jeseni,
Vesele pesmice si pel,
Kaj slutil si, da prvi snežec
Gomilo tvojo bo odel.

Ljudmila Modičeva.